

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 8 december 2005

Mål nr

Ö 4504-03

KLAGANDE

1. Advokatfirman Fylgia Kommanditbolag, 969633-9994

Box 55555

102 04 Stockholm

2. JF Servanda Handelsbolag, 916625-2115

Box 21

194 22 Upplands Väsby

Ombud för 1 och 2: Advokat JR

MOTPART

Skatteverket

171 94 Solna

SAKEN

Utmätning

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts beslut den 29 oktober 2003 i mål ÖÄ 4774-03

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Advokatfirman Fylgia Kommanditbolag och JF Servanda Handelsbolag har yrkat att Högsta domstolen, med ändring av hovrättens beslut, undanröjer kronofogdemyndighetens beslut om utmätning. Bolagen har vidare yrkat ersättning för tidigare upplupna rättegångskostnader i tingsrätten, hovrätten och Högsta domstolen.

Skatteverket har bestritt ändring.

Advokatfirman Fylgia Kommanditbolag och JF Servanda Handelsbolag har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

Enligt Sollentuna tingsrätts beslut den 29 augusti 2001 ogillades en ansökan från staten genom kronofogdemyndigheten i Stockholm om att JF Servanda HB skulle försättas i konkurs och förpliktades ”staten” att ersätta JF Servandas kostnader med 69.500 kr. Genom beslutet fick således JF Servanda en fordran på motparten om 69.500 kr.

Denna fordran utmättes med stöd av 4 kap. 17 § utsökningsbalken omedelbart efter tingsrättens beslut för JF Servandas skulder i allmänt

mål. JF Servanda hade emellertid dagen före beslutet till Advokatfirman Fylgia KB pantsatt sin framtida fordran i konkursmålet mot staten. Om pantsättningen hade JF Servanda samma dag skriftligen underrättat – denuntierat – Skattemyndigheten i Stockholms län, Företagsskattekontor 5, Stockholm. Klagandena har nu gjort gällande att det på grund av pant-rätten förelåg hinder mot utmätning.

Att en fordran är pantsatt utgör i och för sig inte hinder mot att den utmäts, eftersom den alltså tillhör pantsättaren. En panträtt kan emellertid medföra att det föreligger hinder mot utmätning enligt 4 kap. 3 § första stycket utsök-ningsbalken, nämligen om det belopp som beräknas flyta in, efter avdrag för kostnader som uppkommer efter utmätningen, inte ger ett överskott som gör åtgärden försvarlig.

Fylgias fordran mot JF Servanda synes vara så stor att något överskott inte kommer att uppstå åt utmätningsborgenären, ifall panträtten har förmånsrätt före utmätningen. Det bör därför prövas om Fylgias panträtt har erhållit skydd mot JF Servandas borgenärer.

På den aktuella fordringen är bestämmelserna om enkla skuldebrev i lagen (1936:81) om skuldebrev analogiskt tillämpliga. Av 10 § och 31 § första stycket nämnda lag följer att pantsättningen inte är gällande mot pantsättarens borgenärer med mindre gäldenären underrättats om åtgärden av pantsättaren eller den till vilken pantsättning skett. Klagandena har härvid hävdat att erforderlig underrättelse skett genom JF Servandas skrift till Skattemyndigheten i Stockholms län.

Före den 1 januari 2004, och således vid tiden för underrättelsen, var skatteförvaltningen organiserad i ett antal skattemyndigheter, som var regionala förvaltningsmyndigheter för frågor om bl.a. skatter, och Riksskatteverket, som var central förvaltningsmyndighet. Kronofogdemyndigheterna är regionala myndigheter för bl.a. frågor om indrivning enligt lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Även i förhållande till kronofogdemyndigheterna var fram till den 1 januari 2004 Riksskatteverket central förvaltningsmyndighet. Kronofogdemyndigheterna var fristående i förhållande till skattemyndigheterna (se prop. 2002/03: 99 s. 208).

Kronofogdemyndigheten i Stockholm hade i enlighet med 15 § nyssnämnda lag att föra processen vid tingsrätten i konkursmålet mot JF Servanda. Den myndigheten har därför blivit gäldenär i fråga om rättegångskostnaderna. På grund härav och då vad klagandena i övrigt anfört beträffande denuntiationen inte föranleder annan bedömning, har underrättelsen till Skattemyndigheten i Stockholms län inte medfört att Fylgias panträtt blivit skyddad mot JF Servandas borgenärer.

Klagandena har också åberopat att staten som borgenär avseende utmätningensfordringen kände till vid utmätningen att rättegångskostnadsfordringen var pantsatt och att detta skall medföra att panträtten får företräde framför utmätningen enligt regler om dubbelöverlåtelse (jfr 31 § andra stycket skuldebrevslagen samt även prop. 1980/81:8 s. 474). Dessa regler, som avser omsättningsskyddet, tillämpas emellertid i en annan situation, där förvärvarens syfte typiskt sett inte är att erhålla betalning för en existerande fordran. En tillämpning vid utmätningensbeslut av principer angående omsättningsskydd skulle dessutom bl.a. få till följd att borgenärernas rätt blev olika vid utmätning och vid konkurs, vilket inte framstår som

ändamålsenligt. Den vetskap som staten som innehavare av utmätningsfordringen kan ha haft om den gjorda pantsättningen medför således inte att panträtten får företräde framför utmätningen. (Jfr NJA 2005 s. 425.)

Som domstolarna funnit skall överklagandet därför avslås.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Lennander, Victor, Håstad (särskilt tillägg), Nyström (referent) och Virdesten
Föredragande revisionssekreterare: Riberdahl

HÖGSTA DOMSTOLEN

Bilaga till

Mål nr

PROTOKOLL

Ö 4504-03

2005-10-18

Justitierådet Håstad tillägger för egen del:

”Eftersom en panträtt inte berörs av en efterföljande utmätning, kan det diskuteras huruvida ett beslut om utmätning angår en panthavare och därmed ger honom överklaganderätt enligt 18 kap. 2 § utsökningsbalken. Bestämmelsen i 4 kap. 3 § utsökningsbalken får anses gi ven främst i gäldenärens och utmätningsborgenärens intresse, eftersom det är dessa som drabbas, om kostnaderna för förfarandet överstiger intäkten vid den exekutiva försäljningen. I förevarande fall har emellertid även utmätningsgäldenären, JF Servanda, överklagat utmätningen, varför det står klart att förekomsten av en sakrättsligt skyddad panträtt bör prövas.

Klagandena har vid utveckling av sin talan i denuntiationsfrågan gjort gällande bl.a. att kronofogde myndigheten i konkursmålet får anses ha försökt driva in skattefordringen på uppdrag från skattemyndigheten eller åtminstone för skattemyndighetens räkning (jfr prop. 1992/93:198 s. 114), varför skattemyndigheten borde betraktas som gäldenär avseende skyldigheten att betala JF Servandas rättegångskostnader. I anslutning härtill har klagandena anfört att skattemyndigheten fortfarande hade varit rätt mottagare om den skattskyldige betalat skatten, att skattemyndigheten haft rätt att avräkna andra skattefordringar mot det aktuella skattebeloppet samt att skattemyndigheten kunnat medge anstånd eller meddela nytt skattebeslut eller på annat sätt förfoga över skattefordringen.

Även om i enlighet med det anförda skattemyndigheten skulle anses ha varit innehavare av skattefordringen och kronofogdemyndigheten fick anses ha försökt driva in fordringen för skattemyndighetens räkning, följer inte av det att skattemyndigheten av JF Servanda och dess rättsinnehavare kunde betraktas som gäldenär avseende fordringen på rättegångskostnadsersättning. Allmänt sett gäller att den som i eget namn, låt vara för annan, ägnar sig åt indrivning blir gäldenär för skulder som uppkommer i samband med indrivningen (jfr NJA 1930 s. 283) och att en tredje man (här JF Servanda och Fylgia) inte får någon rätt att vända sig direkt mot uppdragsgivaren när sysslomannen handlat i eget namn (se 56 § kommissonslagen). ”